

Tietokartta-hankkeen yhdyshenkilöiden tapaaminen Tampereella 31.8.2004

[07/04](#)

Mikä tietokartta ?

Tietokartta on valtakunnallinen yliopistokirjastojen hanke, jonka tavoite on tietoaaineistojen saatavuuden ja kattavuuden parantaminen. Siihen pyritään kartoittamalla ja arvioimalla kokoelmat yhteismitallisesti.

Valmis Tietokartta sisältää ajantasaiset tiedot yliopistokirjastojen kokoelmien vahvuusalueista ja tietyn aihealueen hyvien kokoelmien sijaintikirjastoista. Kirjastoille se tarjoaa kokonaiskuvan tietoaaineistojen tarjonnasta sekä luo edellytyksiä yhteistyölle ja työnjaolle sekä kansallisesti että Helsingin yliopiston kirjastolaitoksen sisällä. Käyttäjiä se auttaa löytämään tietyn aiheen kattavimmat kokoelmat.

Hankkeen yhdyshenkilöiden ensimmäinen tapaaminen järjestettiin Tampereella 31.8.2004. Lähes kaikki HY:n kirjastot olivat edustettuina siellä. Päivän aikana keskusteltiin esitysten pohjalta mm. kuvailuformaattista, pilottikartoitusten tuloksista, kokoelmien vahvuuksien arvioinnista sekä käyttöliittymä-vaihtoehtoista.

- [Kokoelmat](#)
- [Formaatti](#)
- [Määrälliset kartoitukset](#)
- [Sisällönkuvailu](#)
- [Laadullinen arviointi](#)
- [Mitä tapahtuu talven aikana?](#)

Kokoelmat

Kirjastojen on itse määriteltävä ne kokoelmat, joita ne kuvailevat. Valinnan kriteereinä ovat aineiston saatavuus, käytettävyys sekä pysyvyys. Kuvailu on tarkoitus aloittaa painetuista yleiskokoelmista ja tärkeistä asiakkaiden käytössä olevista erikoiskokoelmista. Näistä tehdään ensin määrälliset kuvaukset sekä kuvataan niiden aihealueet. Kokoelmien vahvuustasot määritellään myöhemmin.

Formaatti

Kokoelmien ominaisuuksien kuvailuformaatiksi hankkeen ohjausryhmä on valinnut kansainväliseen standardiin (Dublin Core Collection Description) perustuvan formaatin. Siinä on kaikkiaan 35 kenttää, joista vain 3 on valittu pakollisiksi (kokoelman identifioiva tunniste, kokoelman nimi ja sen sisällön kuvaava tiivistelmä). Kuvailujen säilytys- ja käyttöpaikaksi on suunniteltu EnCompassia. Tallennusalueesta tulee olemaan EnCompassin Staff Clientissa. Ne yliopistot, joilla ei ole käytössä EnCompassia, vievät tiedot nettilomakkeelle, josta HYK kokoaa tietueet. Käyttäjille Tietokartta tarjotaan Nellin tai EnCompassin liittymällä.

Määrälliset kartoitukset

Kokoelman kvantitatiivinen kartoitus sisältää julkaisujen määrän (esim. hyllymetrit, niteet, verkkokokoomissa dokumenttien, tiedostojen määrät), kielijakauman, julkaisutyypin määrän ja iän esim. kymmenvuotisjaksoittain. Tiedot saadaan Helkasta tai kortistoista.

Määrälliset pilottikartoitukset

Kesän aikana oli tehty määrällisiä kartoituksia neljältä aihealueelta: filosofia, informaatiotutkimus, markkinointi, eläintiede. Niissä oli selvitetty painetun aineiston ikä- ja kielijakaumaa. Tapaamisessa kuultiin Tampereen ja Lapin yliopiston sekä Tampereen teknillisen yliopiston kirjaston kokemuksia. Keskusteltiin myös siitä, mikä on kuvailujen riittävä tarkkuus ja mihin on resursseja, sillä karttuvien kokoelmien kuvailutietoja on myös päivitettävä.

Helsingin yliopistossa HYK ja valtiotieteellisen tiedekunnan kirjasto osallistuivat informaatiotutkimuksen pilottiin. Filosofian alueen kartoituksen olivat tehneet teologisen ja käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjastot sekä humanistisen tiedekunnan kirjasto yhteistyössä valtiotieteellisen tiedekunnan kirjaston kanssa. Heidän kokemuksiaan olisi kiinnostava lukea vaikkapa Verkkarin sivuilta.

Voyagerista haut voidaan tehdä WebVoyagen, luettelointi-clientin tai Accessin kautta. Saman aihealueen kartoituksessa käytetyt hakutavat, hakusanat, luokat ja mahdollisuudet hyödyntää signumeja vaihtelivat, sillä kirjastot ovat sisällönkuvaileet julkaisuja erilaisin menetelmin eri aikoina. Suunnittelija Merja Hyödynmaa laatii syksyn aikana yhdessä pienen työryhmän kanssa määrällisten kartoitusten perusohjeistuksen.

Sisällönkuvailu

Sisällönkuvailu, joka on keskeinen osa Tietokarttaa, tapahtuu asiasanoin ja luokituksin. Nellin aihekategorioihin pohjautuvat aihealueet ja niitä selventävät

highlights-termit on sovittu, samoin käytettävät asiasanastot ja luokitukset.

Laadullinen arviointi

Kokoelman laadullinen arviointi ei ole normatiivista vaan kuvailevaa ja se tehdään tiedossa olevien tosiasioiden perusteella (määrälliset kartoitukset). Arvioinnin tekijän olisi tunnettava kirjaston kokoelmat, käyttäjäkunta ja kokoelman/kirjaston tarkoitus. Kokoelman vahvuutta voidaan tarkastella mm. suhteessa alan kirjallisuuteen, suhteessa kirjaston kokoelmatavoitteisiin ja käyttäjäkunnan tarpeisiin tai suhteessa muiden kirjastojen kokoelmiin. Formaattissa vahvuustaso voidaan valita 5-portaisesta asteikosta.

Mitä tapahtuu talven aikana?

Formaatti on siis valittu ja ohjeistusta siihen on tehty. Formaatin käyttöön kuitenkin toivottiin vielä yhteistä kansallista koulutusta.

Kun tallennusalue ja säilytyspaikka ovat valmiit, kuvailutietojen syöttö olisi mahdollista aloittaa ensi vuoden aikana. Sitä ennen on kirjastoissa tehtävä kokoelmien määrälliset kartoitukset. Voyager-hakujen tekemiseen on tulossa ohjeistusta loppuvuonna.

Yhdyshenkilöiden seuraava tapaaminen järjestetään tulevan talven aikana.

 [Tietokartta-hanke](#)

 [Kokoelmien kuvailuformaatti](#) [pdf]

 [Tallennusalueen luonnos](#) (Esa-Pekka Keskitalo)

*Marja Hirn
informaatikko
Kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämissyksikkö
puh. 191 21777
marja.hirn at helsinki.fi*